Saared hoiavad Eesti kestlikkust

Saarte kestlikkus ei ole üksnes saarte elanike küsimus. See on küsimus Eesti territoriaalsest sidususest, kogukondliku sotsiaalse infrastruktuuri tugevusest ja pikaajalisest arenguvõimest.

Saarte eripärast tulenevad väljakutsed nõuavad poliitikakujundamises teadlikku tähelepanu. Samal ajal pakuvad saared väärtuslikke lahendusi probleemidele, millega seisavad silmitsi ka teised Eesti piirkonnad: rahvastiku vähenemine, kogukondade nõrgenemine, kriisivalmidus ning kohaliku demokraatia toimimine.

Saared vajavad tähelepanu selleks, et kogu Eesti oleks tugevam.

Kogukondlik sotsiaalne infrastruktuur on saarte elujõu alus

Saarte kestlikkuse keskmes on kogukondlik sotsiaalne infrastruktuur. Just see infrastruktuur võimaldab kogukondadel täita ülesandeid, mida ükski ametiasutus ei suuda üksinda lahendada. Vastastikune abi, koostöö ning vastutus ühise elukeskkonna eest suurendavad kogukondade toimetulekuvõimet nii igapäevaselt kui ka kriisiolukordades. Kogukondliku sotsiaalse infrastruktuuri hoidmine ei ole kulutus. See on investeering Eesti sotsiaalsesse, majanduslikku ja julgeolekulisse kestlikkusse.

Saarte hääl peab jõudma otsustamisse

Rahvusvahelised uuringud osutavad, et saartel võib tekkida olukord, kus inimesed tunnevad tugevat kuuluvust ja sidet oma kodukohaga, kuid nende võimalus mõjutada otsuseid on piiratud, sest otsustuskeskused asuvad eemal.

Seetõttu tuleb vältida olukorda, kus saari käsitletakse ühetaolise piirkonnana. Igal saarel on oma ajalugu, arengutee, ressursid, väljakutsed ja tugevused.

Tõhus saartepoliitika eeldab mõtestatud partnerlust riigi ja saarte vahel ning kohaliku teadmise süsteemset kaasamist otsustusprotsessidesse.

Saarte elanikud on oma elukeskkonna eksperdid, mitte lihtsalt regionaalpoliitika suund.

Kool on saare tuleviku ankur

Väikesaartel ei ole kool ainult haridusasutus. Kool on kogukonna ankurorganisatsioon, mis loob tingimused järgmise põlvkonna kujunemiseks ning toetab perede otsust saarel elada. Saarte

kogemus näitab selgelt, et hariduse kestlikkus mõjutab otseselt demograafilisi arenguid, kogukondade püsimist ja kohaliku elu jätkumist.

Kui kool püsib, püsib ka võimalus tulevikuks.

Kuulumine vajab poliitilist tuge

Tugev kogukond ei teki üksnes inimeste tahtest. Selleks on vaja tingimusi, mis võimaldavad inimestel oma kodukohaga seotud olla, seal osaleda ja oma elu kujundada.

Kuulumise poliitika tähendab küsimust sellest, kuidas riiklikud ja kohalikud otsused loovad või piiravad inimeste võimalusi oma kogukonda panustada.

Saarte puhul tähendab see eelkõige:

õigus kuuluda → võimalus kuuluda → vastutus kuuluda.

Kuulumist toetavad toimiv kool, ligipääsetav transport, kogukondlikud tegevused, kohalikud teenused ja võimalus osaleda otsustes, mis kujundavad saare tulevikku.

Mida saavad teised piirkonnad saartelt õppida?

Saarte kogukonnad on kujundanud tugeva võime tegutseda olukordades, kus ressursid on piiratud ja väliskeskkond ebakindel.

Saarte kogemus näitab, et kriisikindlus sünnib eelkõige:

- vastastikusest abist ja usaldusest;
- kohaliku tasandi koostööst;
- kogukondlikust vastutusest;
- võimest korraldada elu paindlikult ja kiiresti.

Need on oskused, mida vajab üha enam kogu Eesti.

Sõnum Eesti saartepoliitikale

Eesti pikaajalise kestlikkuse huvides tuleb:

- tunnustada kogukondlikku sotsiaalset infrastruktuuri kui saarte arengu põhivara;
- tagada saarte hariduse ja transpordi pikaajaline kestlikkus;

- kujundada poliitikat, mis arvestab saarte erinevusi ja eripära, eelkõige loodus- ja elukeskkonda;
- tugevdada saarte elanike osalust neid puudutavate otsuste tegemisel;
- kasutada saarte kogemust kogukondliku toimevõime ja kriisivalmiduse arendamisel kogu Eestis;

- arvestada ka kinnisvara eelistatud soetamist kohaliku kogukonna poolt, et toetada kogukonna püsimist .

Põhisõnum

Saared ei vaja tähelepanu üksnes selleks, et saartel elu jätkuks. Saared vajavad tähelepanu selleks, et Eesti kestaks kogukondlikult tugevana, territoriaalselt sidusana ja kriisidele vastupidavana. Saarte hoidmine tähendab Eesti tuleviku hoidmist.